

Malin Ekblad
Säkerhetschef
malin.ekblad@trelleborg.se

Kommunstyrelsen

Initiativärende (VS), Inför temadagar i livräddning, brandövning och beredskap för alla våra unga

Sammanfattning

Initiativärendet *Inför temadagar i livräddning, brandövning och beredskap för alla våra unga* daterat den 21 november 2023 undertecknat av ledamot i kommunstyrelsen Axel Bengtsson, Vårt Söderslätt, väcktes på kommunstyrelsens sammanträde den 29 november 2023, § 326. Kommunstyrelsen beslutade att uppdra till kommundirektören att bereda ärendet. Ärendet har skickats på internremiss till bildningsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden för inhämtande av respektive nämnds synpunkter.

I initiativet föreslås att kommunledningsförvaltningen i samarbete med alla andra relevanta nämnder och externa aktörer tar fram ett förslag på hur dessa temadagar kan arrangeras för att sedan också implementera detta som årsvis återkommande temadagar för våra barn och ungdomar i årskurs 9 samt tredje året på gymnasiet.

Bildningsnämnden bedömer att initiativärendets förslag på innehåll i undervisningen avseende utveckling av praktiska färdigheter, samt ansvar och samhällsengagemang, redan finns idag som del i undervisningen i kommunens skolor. Det är inte skolans ansvar att ersätta de kunskaper som värnplikten ger, utan undervisningen styrs av det nationella uppdraget uttryckt i gällande styrdokument.

Vidare är det bildningsnämndens bedömning att beslut om temadagar och andra schemabrytande arrangemang i skolan fattas av rektorn och kan vara baserade på lokala traditioner eller behov samt anpassade efter skolans verksamhet och elevernas ålder och intressen. Dessa beslut görs i enlighet med skolans övergripande pedagogiska planering och syftar till att främja elevernas lärande och trivsel.

Samhällsbyggnadsnämnden ställer sig positiva till att införa temadagar likt det som Vårt Söderslätt lämnat in initiativärende om. Dock behöver genomförandet av sådana dagar planeras och resurssättas eftersom Räddningstjänsten inte har resurser för detta.

Beslutsunderlag

Kommunledningsförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-02-26

Remissvar från bildningsnämnden, inkommen 2024-02-22

Remissvar från samhällsbyggnadsnämnden, inkommen 2024-02-16

Initiativärende från Vårt Söderslätt, daterad 2023-11-21

Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår besluta att föreslå kommunstyrelsen besluta

att avslå initiativärendet då undervisningen avseende utveckling av praktiska färdigheter, samt ansvar och samhällsengagemang, redan finns idag som del i undervisningen i kommunens skolor

Beslutet skickas till

Axel Bengtsson, Vårt Söderslätt

Ärendet

Vårt Söderslätt (VS) har inkommit med ett initiativärende om att införa temadagar för åk 9 och tredje året på gymnasiet, i livräddning, brandövning och beredskap för alla våra unga.

Kommunstyrelsen har uppdragit till kommundirektören att bereda ärendet och återkomma till kommunstyrelsen med förslag till beslut.

Ärendet har skickats på internremiss till bildningsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden där båda inkommit med synpunkter.

Samhällsbyggnadsnämnden

Samhällsbyggnadsnämnden har beslutat att skicka vidare ett utlåtande från räddningstjänsten till kommunstyrelsen.

Av utlåtandet framgår att räddningstjänsten ställer sig positiva till att införa temadagar likt det som Vårt Söderslätt lämnat in initiativärende om, dock behöver genomförandet av sådana dagar planeras och resurssättas eftersom Räddningstjänsten inte har resurser för detta.

Bildningsnämnden

Bildningsnämnden framför följande i sitt remissvar:

Initiativärendets förslag om utveckling av praktiska färdigheter

Initiativärendet föreslår att utöver den traditionella utbildningen är det värdefullt för elever att utveckla praktiska färdigheter som kan ha en direkt inverkan på deras och andras liv och välmående. Kunskaper i HLR, brandsläckning och hur man hanterar en krissituation är exempel på kunskaper som snabbt kan vara livräddande, stärka deras självkänsla och självförtroende.

Innehåll som redan finns idag som del i undervisningen i kommunens skolor avseende utveckling av praktiska färdigheter

Livräddning i idrott och hälsa samt brandkunskaper i undervisningen

Simundervisning anordnas inom ämnet idrott och hälsa i låg-, mellan- och högstadiet i grundskolan och motsvarande skolformer. I mellanstadiet och högstadiet ingår även badvett, säkerhet och hantering av nödsituationer vid vatten i undervisningen. I högstadiet får elever undervisning i första hjälpen och hjärt- och lungräddning. För elever i anpassade grundskolan och specialskolan som läser ämnesområdet motorik ingår rörelser i vatten, som till exempel kan innebära simning.

Undervisningen i idrott och hälsa i gymnasieskolan innefattar aktiviteter som kan kopplas till simkunnighet, till exempel livräddande aktiviteter vid drunkningstillbud. Enligt kommentarmaterialet till ämnesplanen för idrott och hälsa i gymnasieskolan utgör dessa aktiviteter en fördjupning av grundskolans centrala innehåll om hantering av nödsituationer i och vid vatten.

I Sveriges läroplan för grundskolan, Lgr11, finns det vissa riktlinjer och mål kring kunskaper och färdigheter som elever förväntas utveckla när det gäller hantering av

brand och brandsäkerhet. I skolans ämnen och i undervisningen betonas vikten av att eleverna ska ges kunskap om hur man förebygger brand och vad man ska göra om en brand uppstår. Detta kan omfatta kunskaper om brandsäkerhet i hemmet och i samhället, hur man använder brandvarnare och brandsläckare samt hur man evakuerar skolan. Det finns också inslag av brand- och räddningskunskap i andra ämnen där eleverna kan lära sig om brandorsaker, risker och säkerhetsåtgärder. Målet är att eleverna ska utveckla en medvetenhet om brandsäkerhet och kunna agera på ett säkert sätt vid en eventuell brand för egen och andras säkerhet.

Lärare väljer undervisningsform baserat på flera faktorer, inklusive elevens ålder, ämnet de undervisar i och de specifika behoven hos deras klass eller grupp.

Temadagar är en metod. Ansvarig lärare väljer undervisningsform utifrån pedagogiska mål. Det innebär att läraren tar hänsyn till de specifika målen för varje lektion eller kurs och väljer arbetsmetoder som bäst stödjer elevernas inläring mot dessa mål. Läraren anpassar undervisningen för att möta elevernas olika behov och nivåer av förståelse och tar hänsyn till tillgängliga resurser såsom tillgänglighet i simhall.

Lärare tar hänsyn till aktuell pedagogisk forskning och sina egna och andras beprövade erfarenheter för att välja effektiva arbetsmetoder men strävar också efter att vara flexibla och anpassa sina metoder baserat på feedback från elever och resultat. Undervisning och lärande leds av lärare i en varierad och engagerande lärandemiljö som passar både elevernas och ämnets behov.

Bildningsnämndens synpunkter avseende utveckling av praktiska färdigheter

Initiativärendets förslag på innehåll finns redan idag som del i undervisningen i kommunens skolor. Det är inte heller skolans ansvar att ersätta de kunskaper som värnplikten ger, utan undervisningen styrs av det nationella uppdraget uttryckt i gällande styrdokument.

Initiativärendets förslag om ansvar och samhällsengagemang

Initiativärendet anser att barn och elever genom temadagar kan förstå vikten av beredskap och att kunna agera i krissituationer vilket förstärker elevernas känsla av ansvar, då de lär sig vikten av att hjälpa andra i nöd. Detta kan leda till en starkare, mer motståndskraftig gemenskap där medborgare känner sig rustade och motiverade att stödja varandra i tider av kris.

Innehåll som redan finns idag som del i undervisningen i kommunens skolor avseende ansvar och samhällsengagemang

Beredskapsarbetet i skolor

Vid kris eller krig har skolan en viktig roll att så långt som möjligt fortsätta undervisningen och även att tillgodose behovet av omsorg för barn vars vårdnadshavare har uppgifter i samhällsviktig verksamhet.

Utbildningsdepartementet har därför tillsatt en utredning för att se över och modernisera reglerna för skolväsendet vid extraordinära händelser i fredstid, krigsfara eller krig. Utbildningsdepartementet har tidigare i vår justerat flera förordningar så att de är aktuella i händelse av en kris i fredstid, krig eller krigsfara.

Bland annat omfattas förskoleklassen numera av förordningarna. Nu vidtas ytterligare åtgärder för att stärka beredskapen. Utbildningsdepartementet har tillsatt en utredare som får i uppdrag att identifiera vilka ändringar i lagstiftningen som behövs för att vid en kris trygga behovet av omsorg för vårdnadshavare som arbetar i samhällsviktig verksamhet samt för utbildning och kompetensförsörjning. Utredaren ska även överväga vilket ansvar enskilda huvudmän för bland annat fristående skolor ska ha vid krigsfara och krig. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 maj 2024.

I bildningsförvaltningen pågår redan ett omfattande arbete med att bygga upp en beredskapshandbok genom systematiskt kris- och krigsarbete på förvaltningen, tillsammans med rektorer, enhetschefer och kökschefer där fokus är att bedriva undervisning vid skärpt beredskap, högsta beredskap och vid beslut om nationell stängning. Barn och elever involveras i arbetet utifrån ålder och mognad inom ramen för ordinarie undervisning i de arbetsformer lärare och rektorer anser lämpligt.

De tre senaste åren har bildningsförvaltningen varit medskapande av beredskapsveckan utifrån de av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, planerade tema. I detta arbete har även barn och elever utifrån stigande ålder involverats i arbetet, genomfört temadagar eller haft andra inslag i undervisningen, i syfte att utveckla färdigheter för att klara sig självständigt under svåra omständigheter.

Regeringen uppdrog redan 2021 åt MSB att utforma och genomföra en digital utbildning för ungdomar i krisberedskap och civilt försvar. Utbildningen ger ge en grundläggande orientering i hur Sveriges krisberedskap samt civila försvar är uppbyggt. I detta ingår även den förväntan som finns på individens hemberedskap för att kunna klara sig under allvarliga händelser i samhället. Vidare ska utbildningen ge grundläggande kunskap om hur den enskilde kan bidra till krisberedskapen och det civila försvaret. Utbildningen kompletterar på så sätt den information som ges om militärt försvar i samband med mönstring och ger sammantaget en bred bild av olika sätt att bidra till totalförsvaret. 2023 var två program på Söderslättsgymnasiet pilotkommun för denna film som, under beredskapsveckan med temat ÖVA, vecka 39 år 2023, visades på landets alla gymnasieskolor på temat "Rädd eller beredd". MSB har tagit fram fler delar i utbildningsmaterialet "Rädd eller beredd" som ett fördjupande men ändå grundläggande utbildningsmaterial för till exempel skolor. Materialet består av en filmserie och en scenarioövning, båda fördjupar innehållet i broschyren "Om krisen eller kriget kommer". Bildningsförvaltningens måltidsavdelning lagade mat utan vatten och el för att eleverna på de kommunala grundskolorna och på gymnasieskolan skulle få en upplevelse som förstärkte det arbete som pedagogerna gjorde i klasserna i olika omfattning denna vecka.

I januari 2024 kommer Söderslättsgymnasiet som enda gymnasieskola i landet vara värd för Rädd eller beredd - en vandringsutställning om att vi alla behövs i samhällets beredskap för kriser och krig. Syftet med utställningen är att öka elevernas kunskaper om hur de själva kan bidra vid svåra påfrestningar, men också att inspirera och motivera skolan att i ökad utsträckning integrera ämnet beredskap i undervisningen och att ta vara på de frivilliga försvarsorganisationernas

kompetens och ge dem tillfälle att nå ut till unga. Det digitala läromaterial som skapats till utställningen innehåller övningar, diskussionsämnen, filmer och fakta i ämnet. Läromaterialen är producerade för att användas både innan och efter besök, och även av skolor och klasser som inte har möjlighet att besöka utställningen fysiskt.

Bildningsnämndens synpunkter avseende ansvar och samhällsengagemang

Skolan har en given roll i att skapa folkförankring avseende frågor som rör samhällets säkerhet i vidaste bemärkelse, under fred, i samband med en kris liksom i händelse av ett krig. Insikten om att demokrati, mänskliga rättigheter och frihandel, således vårt sätt att leva, inte är för evigt givet, utan ett tillstånd som utmanas i vår tid, kräver en vaken medvetenhet och finns tydligt i skolans styrdokument och som bildningsnämnden anser inte kan lösas genom en detaljstyrning av att detta kan ske med enstaka temadagar.

Initiativärendets förslag om temadagar

Initiativärendet föreslår att kommunledningsförvaltningen i samarbete med alla andra relevanta nämnder och externa aktörer tar fram ett förslag på hur dessa temadagar kan arrangeras för att sen också implementera detta som årsvis återkommande temadagar för våra barn och ungdomar i årskurs 9 samt tredje året på gymnasiet.

Hur temadagar används som arbetsform i undervisningen

En temadag i undervisningen är en dag då undervisningen fokuserar på ett specifikt tema eller ämne, vilket förekommer i varierad omfattning och beslutas av rektor. Temadagar kan användas för att fördjupa elevernas förståelse och intresse för ett visst ämne genom att integrera olika ämnen och perspektiv på ett meningsfullt och engagerande sätt. Teman kan vara relaterade till det som studeras i läroplanen, till aktuella händelser, kulturella evenemang eller samhällsfrågor som läraren då kopplat till läroplansinnehållet. Under en temadag kan lektionerna anpassas för att integrera olika ämnen och aktiviteter som främjar djupare förståelse och engagemang. Det kan inkludera utforskande projekt, gästföreläsningar, workshops, grupparbeten, diskussioner och andra interaktiva aktiviteter som är kopplade till temat.

Genom att införliva temadagar i undervisningen får eleverna möjlighet att se hur olika ämnen och kunskaper kan sammanflätas och relateras till verkliga situationer. Det kan också främja en mer holistisk förståelse av ämnet och uppmuntra eleverna att bli nyfikna och kreativa problemlösare.

Bildningsnämndens synpunkter om temadagar

Beslut om temadagar och andra schemabrytande arrangemang i skolan fattas av rektorn och kan vara baserade på lokala traditioner eller behov samt anpassade efter skolans verksamhet och elevernas ålder och intressen.

Dessa beslut görs i enlighet med skolans övergripande pedagogiska planering och syftar till att främja elevernas lärande och trivsel.

Temadagar som arbetsform med specifikt innehåll är ett uppdrag som åvilar professionen, och initiativärendets förslag på innehåll finns redan idag som del i undervisningen i kommunens skolor.

Bildningsnämndens sammanfattning

Bildningsnämnden bedömer att initiativärendets förslag på innehåll i undervisningen avseende utveckling av praktiska färdigheter, samt ansvar och samhällsengagemang, redan finns idag som del i undervisningen i kommunens skolor. Det är inte skolans ansvar att ersätta de kunskaper som värnplikten ger, utan undervisningen styrs av det nationella uppdraget uttryckt i gällande styrdokument. Skolan har en given roll i att skapa folkförankring avseende frågor som rör samhällets säkerhet i vidaste bemärkelse, under fred, i samband med en kris liksom i händelse av ett krig. Insikten om att demokrati, mänskliga rättigheter och frihandel, således vårt sätt att leva, inte är för evigt givet, utan ett tillstånd som utmanas i vår tid, kräver en vaken medvetenhet och finns tydligt i skolans styrdokument och som bildningsnämnden anser inte kan lösas genom en detaljstyrning av att detta kan ske med enstaka temadagar.

Vidare är det bildningsnämndens bedömning att beslut om temadagar och andra schemabrytande arrangemang i skolan fattas av rektorn och kan vara baserade på lokala traditioner eller behov samt anpassade efter skolans verksamhet och elevernas ålder och intressen. Dessa beslut görs i enlighet med skolans övergripande pedagogiska planering och syftar till att främja elevernas lärande och trivsel.

Temadagar som arbetsform med specifikt innehåll är ett uppdrag som åvilar professionen och initiativärendets förslag på innehåll finns redan idag som del i undervisningen i kommunens skolor.